Samen maken we de toekomst voor gemeente Noordwijk!

Toekomstvisies van inwoners, ondernemers en betrokkenen van **Noordwijk Binnen**

Samen maken we de toekomst voor Noordwijk!

Inhoud

Inleiding 7

Geschiedenis en DNA 9

Identiteit 31

Cijfers en Feiten 34

Visies 37

- Het beloopbare dorp 38
- De Oude Dorpskern 41

Nawoord 43

Inleiding

“ Samen maken we de toekomst van Noordwijk “

Meer dan 150 inwoners, ondernemers, ambtenaren en scholieren hebben samen in teams meer dan 30 toekomstvisies uitgewerkt. Al deze visies vormen de basis van de uiteindelijke omgevingsvisie. Maar ook de visies op zich zijn stuk voor stuk prachtige schetsen voor de toekomst van Noordwijk. Die mogen niet verloren gaan!

Daarom bundelen we het heden, de geschiedenis en de toekomst van Noordwijk Binnen in één boekje. Hier vindt u de huidige situatie in cijfers, het verhaal over de geschiedenis van Noordwijk Binnen en de toekomstvisies van bewoners.

De omgevingsvisie schetst de gewenste koers en identiteit van Noordwijk: waar willen we naartoe? Het is ook een uitnodiging. Aan iedereen die wil bijdragen aan een mooie toekomst. Een uitnodiging aan alle lezers, initiatiefnemers, politici, ondernemers en andere betrokkenen om dit samen uit te werken met de visies die u hier leest. Gebruik ze ter inspiratie voor uw eigen initiatieven. Zo maken we samen de toekomst van Noordwijk.

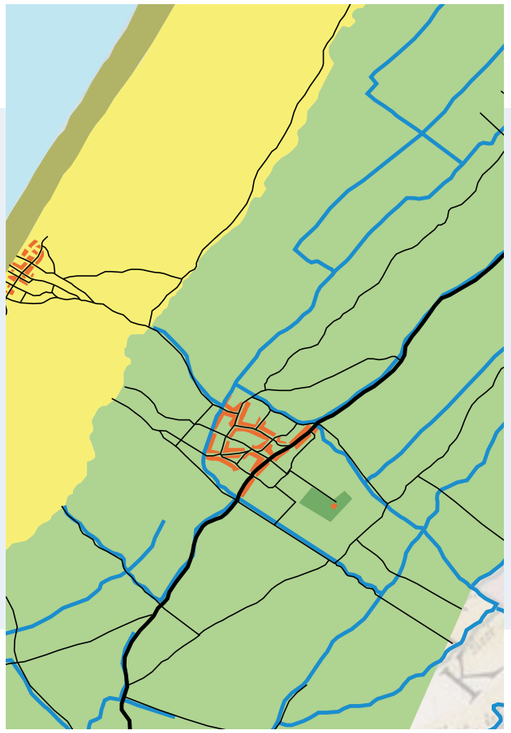
Veel leesplezier!

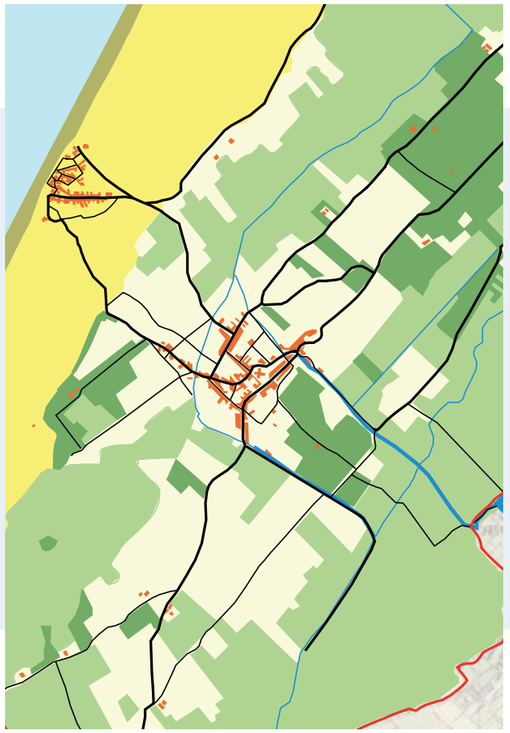
Bollenboeren

Geschiedenis en DNA

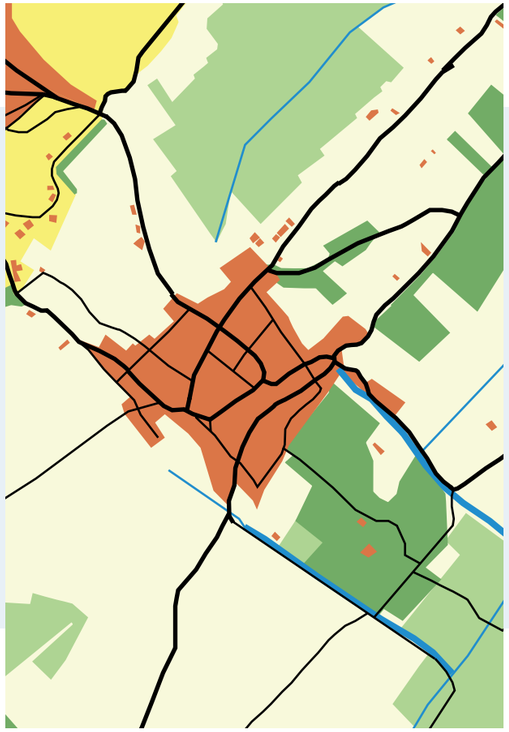
1615

Noordwijk bevindt zich in 1615 nog steeds binnen de oude middeleeuwse grenzen gevormd door de weteringen, zoals de Woensdagse Watering.

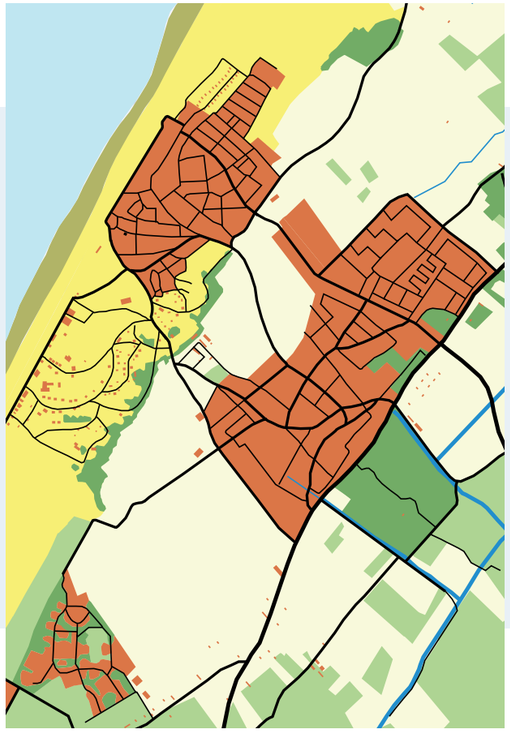
1850

Het huidige stratenpatroon is grotendeels te herkennen in het stratenpatroon van 1850. De eerste bollenteelt onstaat op afgezande strandwal.

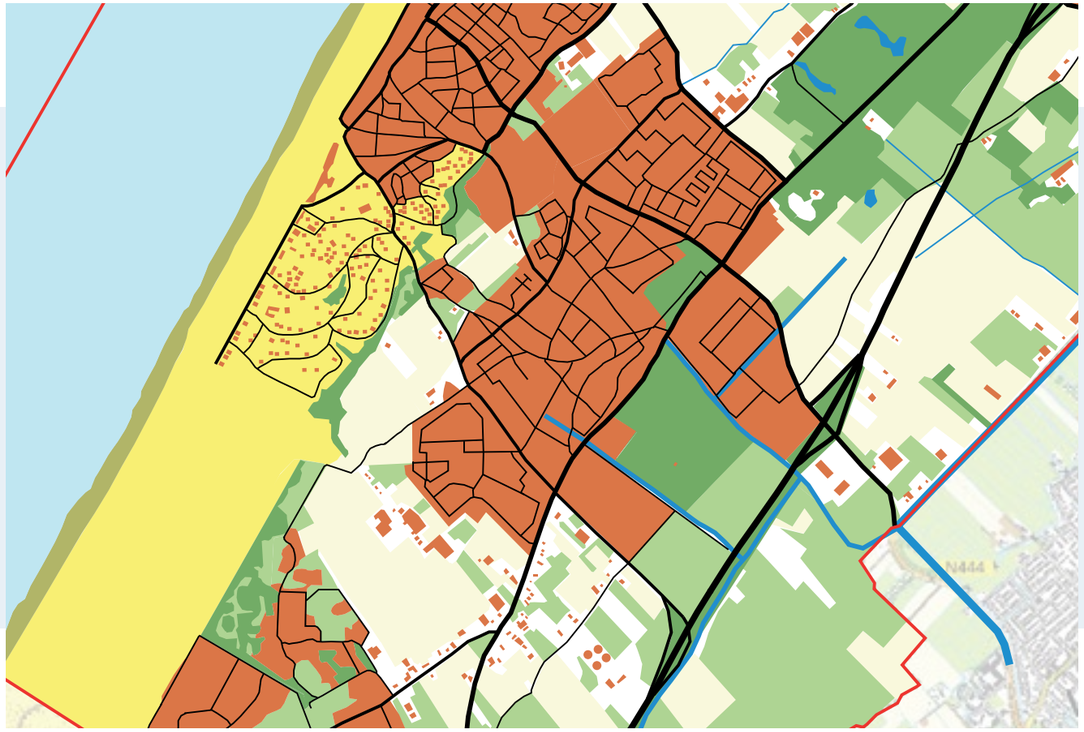
1930

Na 1900 begint het dorp langzaam te groeien, zowel binnen de dorpskern als daarbuiten. Lege plekken worden volgebouwd. Ook worden weteringen overwelfd en rioleringsstelsel aangelegd.

1970

Rond 1970 is de bebouwing aanzienlijk uitgebreid met de wijk Boerenburg. Er worden nieuwe toegangswegen aangelegd, buiten de eeuwenoude bestaande infrastructuur. Er zijn steeds meer bollenvelden.

2020

Rond Noordwijk Binnen werden grote, nieuwe woonwijken (Vinkeveld, Boechorst en Offem Zuid) gebouwd om de groeiende bevolking van ongeveer 20.000 in 1975 naar 26.000 in 2018 voor heel Noordwijk te huisvesten.

Sint Jeroen

Noordwijk Binnen 18de eeuw

Sint Jeroen

Noordwijk ontwikkelt zich onder de graven van Holland tot een aanzienlijk dorp en ambacht. In 851-856 sticht priester St Jeroen in Noordwijk een Parochie. Hij wordt een paar jaar later onthoofd. De eerste vermelding van de plaatsnaam Noordwijk (Nordcha) in een oorkonde was in 889.

(toch geen) Stadsrechten – bedevaartsoord – St Jorisgilde

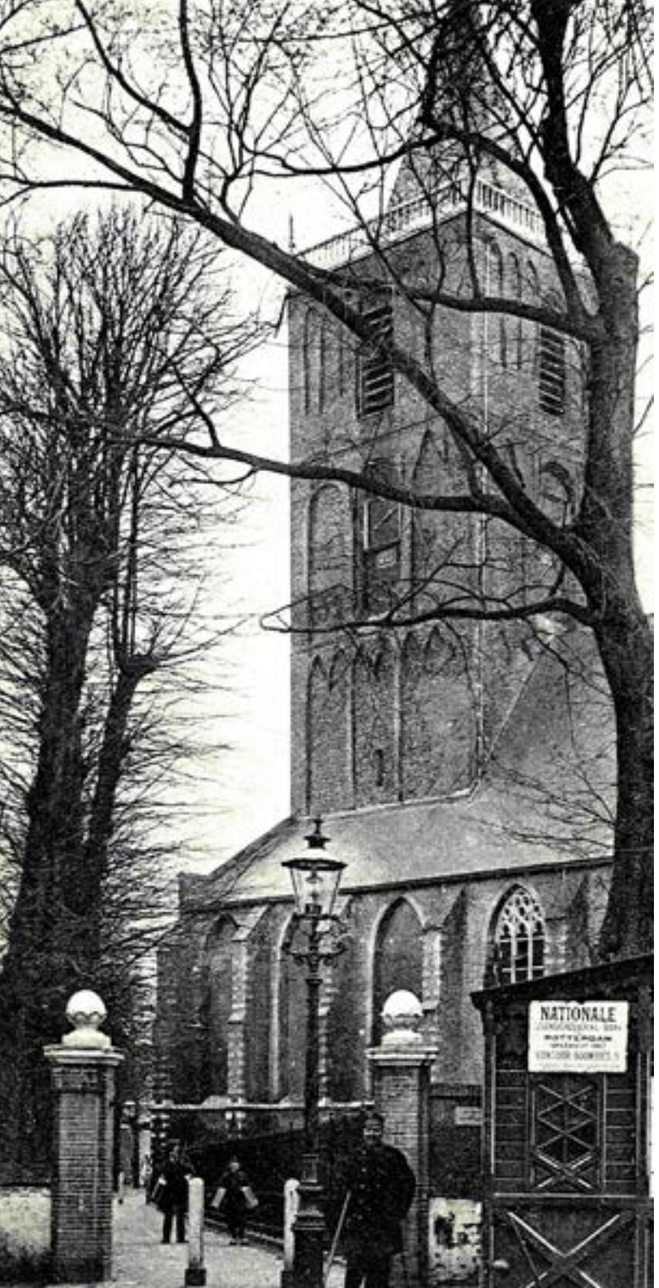

Albrecht van Beieren geeft in 1398-1399 stadsrechten aan Noordwijk. Hij trekt deze een jaar later weer in omdat Noordwijk niet beschermd werd door een wal of muur. Later werd mede hierdoor de schutterij St. Jorisgilde in 1477 opgericht om de orde te handhaven. Een van de oudste van Nederland. De bisschop van Utrecht erkent Noordwijk officieel als bedevaartsoord in 1429.

Dorp met stadse trekjes

In de middeleeuwen maakt Noordwijk deel uit van Holland, een graafschap aan de rand van het Duitse rijk, onder de graven van Holland en de later bourgondische en Habsburgse landheren ontwikkelt Noordwijk zich in relatieve rust tot een dorp met stadse allures en stedelijke instellingen, zoals het gilde, een lagere school, klooster, Heilig Geesthuis en Latijnse School.

De oude Jeroenskerk en Sint Jeroenskerk

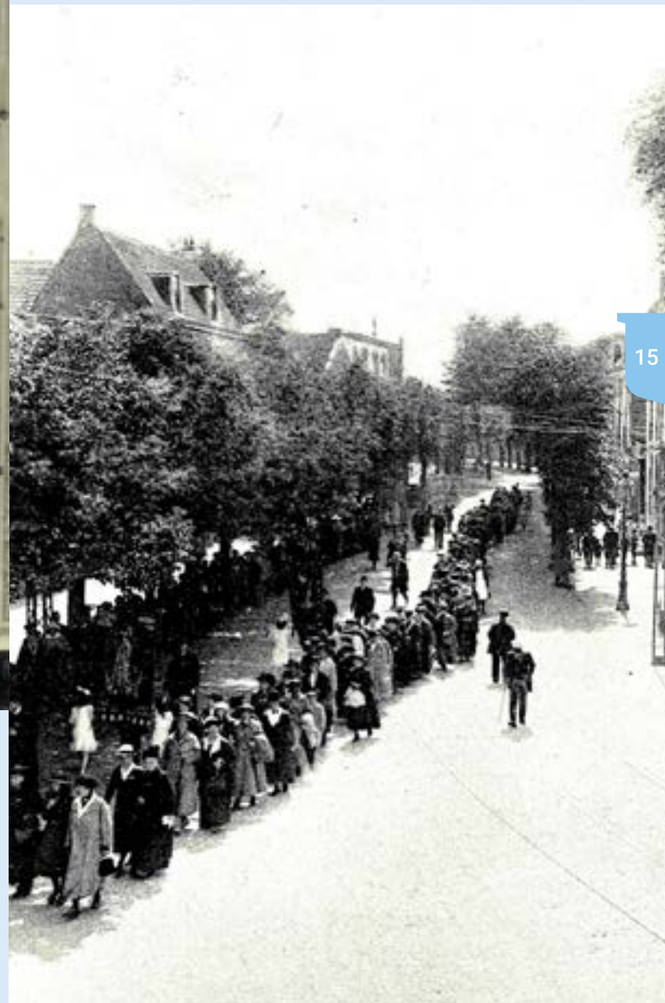
Aan het begin van de 12 eeuw maakte het eerste houten kerkje plaats voor een tufstenen kerk. De oude Jeroenskerk werd ter ere van Sint Jeroen in 1300 uitgebreid. In 1450 legt een grote brand een groot deel van Noordwijk Binnen in de as. De toren van de oude Jeroenskerk heeft de grote brand doorstaan.
Doordat in de Franse tijd de godsdienstvrijheid wordt ingevoerd bouwen de katholieken in Noordwijk Binnen een kerk in 1834:
de Sint Jeroenskerk. Deze kerk wordt in 1927 vervangen door een nieuwe kerk met pastorie op steenworp afstand van de middeleeuwse naamgenoot.

Opnieuw bedevaartoord

Al in 1653 heeft de Noordwijkse parochie de beschikking over het relliek van Sint Jeroen gekregen, een ellepijp. In 1892 worden de overige relieken van St. Jeroen vanuit Haarlem naar Noordwijk gebracht. Paus Leo XIII verheft Noordwijk bij die gelegenheid opnieuw tot bedevaartsplaats. Noordwijk Binnen is overwegend katholiek en Noordwijk aan Zee protestants.

Noordwijk-Binnen — R. K. Par. Kerk St. Jeroen

Landgoed Offem

Nachtegaalslaantje langs landgoed Offem

Welvarend ambacht en landgoederen

In het tijdperk (1588 en 1795) van de Republiek der zeven verenigde Nederlanden is Holland het rijkste en machtigste gewest. Noordwijk, centraal gelegen in Holland, profiteert van deze omstandigheden en ontwikkelt zich tot een welvarend ambacht. Met als economische basis de visserij, kruidenteelt en touwslagerij. In de Voorstraat verrijzen steeds meer voorname huizen voor de gegoede burgerij en adel. Buiten Noordwijk worden buitenverblijven gesticht zoals de Peterhof en Wildoord en de landgoederen Offem, Calorama en Goohorst.

De landgoederen Offem en Calorama zijn nog steeds duidelijk aanwezig en beeldbepalend in het dorp, ook al zijn ze niet openbaar toegankelijk.

Via de Nachtegaalslaan kan men langs het landgoed Offem en de graslanden fietsen. Volgens sommigen is dit fietspad het mooiste weggetje van Noordwijk.

Kruidenteelt

De Noordwijkse zandgrond was heel geschikt voor de kruidenteelt. In de 14de-15de eeuw was de kruidenteelt een belangrijke economische activiteit en Noordwijk werd het centrum van de kruidenteelt in Nederland. Rond 1800 zouden de Noordwijkse kruidentuinen samen 70 hectaren groot zijn geweest. Ook wilde kruiden werden verzameld en verhandeld. De erfenis is nog zichtbaar door de vele historische panden en pleinen in het beschermde dorpscentrum. Tussen 1700 en 1800 is Noordwijk het belangrijkste kruidencentrum van Nederland.
In de tweede helft van de 19de eeuw neemt de kruidenteelt in belang af.

Touwslagerij

De visserij heeft veel touw nodig. Dit werd geproduceerd door touwslagers of lijndraaiers op lijnbanen. Op lange stroken grond werden van hennepvezels gemaakte garens tot touw gedraaid. Zolang er in Noordwijk visserij is, zijn er lijnbanen. In de zeventiende en achttiende eeuw telt Noordwijk Binnen gemiddeld ongeveer dertig lijnbanen. In de negentiende eeuw staat Noordwijk er niet al te best voor. In het zeedorp wordt armoede geleden, er zijn nog maar 7 bomschuiten die op zee gaan. Hierdoor neemt het aantal touwslagerijen enorm af.

Noordwijk-binnen
Voorstraat

Voorstraat bij het gemeentehuis jaren 60

Historisch centrum

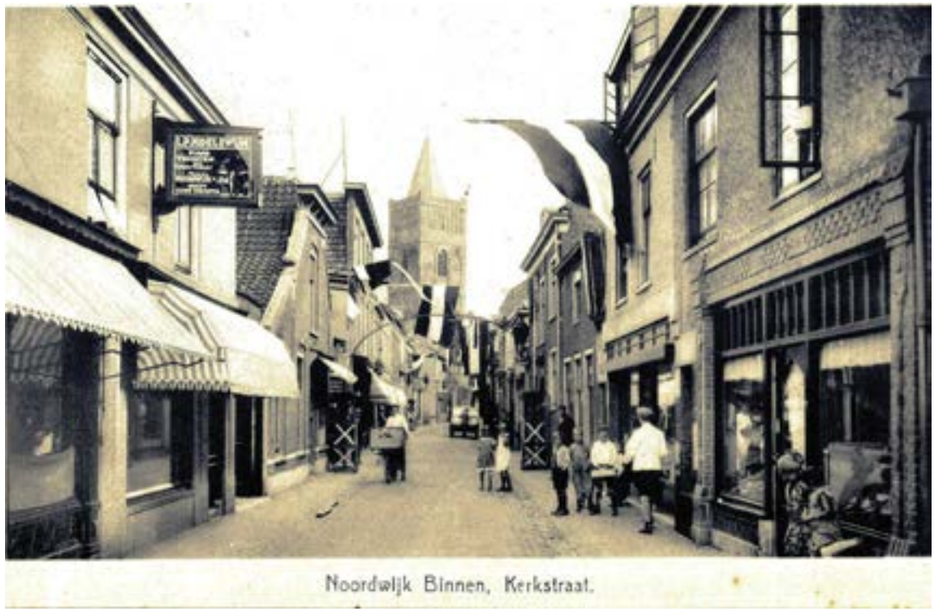
Noordwijk bevindt zich aan het begin van de zeventiende eeuw nog steeds binnen de oude middeleeuwse grenzen gevormd door de weteringen, zoals de Woensdagse Watering. Langs de Voorstraat en rond het Marktveld (Lindenplein) staan de huizen van de voorname burgers. De meeste bebouwing is geconcentreerd langs de Voorstraat, de Heilige Geestweg, Van Limburg Stirumstraat, de Kerkstraat, de Bronkhorststraat, Molenstraat, de Wilhelminastraat en de Douzastraat. Tot eind achttiende eeuw groeit de bevolking van de heerlijkheid nauwelijks. Er zijn 2545 inwoners in 1811.

Lindeplein

Kerkstraat

De Kerkstraat heeft zich rond 1920 tot de winkelstraat van Noordwijk Binnen ontwikkeld.

Noordwijk Binnen, Kerkstraat.

Bronsgeest met zicht op Boechorst

Bloembollenteelt

Noordwijk is er wat betreft de bloembollen voeg bij. Al in de zestiende eeuw wordt er melding gemaakt van bloembollen in de tuinen van Noorwijkse edelen. Op Sonnevelt in de Zuiderbreloft worden bloembollen gekweekt en er zijn ook vele kruidentelers die bloembollen als bijproduct kweken.

In de achttiende eeuw krijgt de bloembollenteelt, vooral van hyacinten, een meer serieus karakter. Nieuwe bollengronden wordt gevonden in afzanding van de landgoederen Haasduinen en Vinkeveld. De zandbodem bij de afgegraven duinen blijkt zeer vruchtbaar voor de bloembollenteelt. De teelt en export van bloembollen ontwikkelen zich tot de belangrijkste peilers onder de economie van noordwijk Binnen.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog blijft de bloembollenteelt de toonaangevende branche in Noordwijk Binnen.
Bloembollen domineren de landerijen rondom het dorp ten koste van de landbouw en veeteeltbedrijven.
Een groot deel van de welvaart is te danken aan de bolgewassen.
Sinds de jaren 20 zijn er bloemenfeesten en optochten.

Hyacintenveld in het Vinkeveld. Op de achtergrond het bedrijfspand Konijnenburg & Mark

Offem Zuid

Boechorst

Uitbreiding/nieuwbouwwijken

Na de tweede Wereldoorlog verrijzen er voor de groeiende bevolking naast kleinere lokale projecten grotere nieuwbouwgebieden, zoals het Beeklaankwartier en tussen het landgoed Calorama en de Sint Jeroensweg. Het eerste echt grootschalige nieuwbouwproject is de wijk Boerenburg, gelegen ten noorden van de Van de Mortelstraat (aangelegd in 1959). In één klap worden er meer dan 1.000 woningen, een school, winkelcentrum en andere voorzieningen gebouwd. In 1982 start de bouw van een andere grote nieuwbouwwijk Vinkeveld met ook ongeveer 1000 woningen in de polder Vinkeveld. Na de eeuwwisseling is er weer begonnen met een grootschalig woningbouwproject: Boechorst. De nieuwste in aanbouwzijnde wijk is Offem Zuid.

Aanleg van nieuwe wegen

Na 1945 en vooral na 1960, als het autoverkeer explosief toeneemt, worden nieuwe toegangswegen aangelegd, buiten de eeuwenoude bestaande infrastructuur, dwars door landerijen en landelijk gebied. Het meest ingrijpend zijn de aanleg van de Van der Mortelstraat, Van Berckelweg, Nieuwe Offemweg en de provinciale weg N206. Door deze nieuwe wegen verdwijnt vaak de samenhang tussen gebieden. Zo wordt het oude landgoed Offem door de Nieuwe Offemweg, afgesneden van de oude dorpskern.

Boerenburg

Voorstraat en omgeving

Mede door de welvaart verrezen er vooral in de 18de eeuw aan de Voorstraat verschillende statige herenhuizen. Toen werd de heerlijkheid Noordwijk dan ook omschreven als één van de deftigste en mooiste dorpen van Holland. Deze rijkdom is nog steeds duidelijk te zien in de Voorstraat en omgeving. Tot 1961 maakte de Voorstraat nog deel uit van de doorgaande route over de strandwal, waar zelfs een tram door heen heeft gereden. Het gebied is aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

Winkelcentrum

De Voorstraat heeft zijn winkelfunctie verloren.
De Kerkstraat en de Keuvel vormen nu samen het winkelcentrum van Noordwijk Binnen.

De Keuvel

Het Lindeplein met zicht op de Jeroenskerk

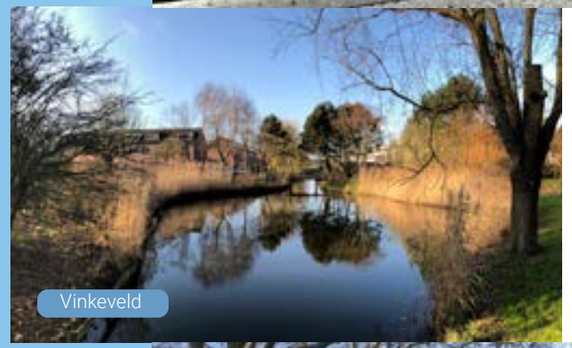
De Kerkstraat met zicht op de oude Jeroenstoren

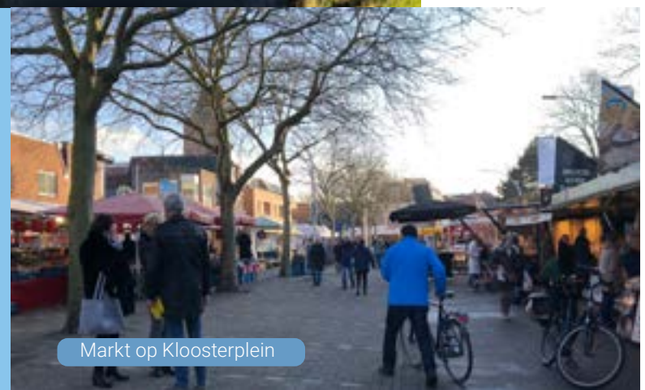
Het Wilhelminahofje één van de monumentale panden

Identiteit

Van de Mortelstraat

Vinkeveld

Boerenburg

Markt op Kloosterplein

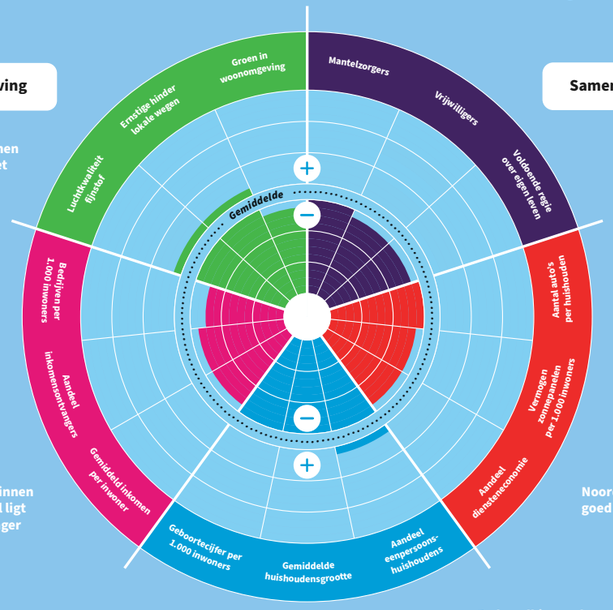

Voorstraat

Cijfers en Feiten

NOORDWIJK BINNEN

Met een ⊕ of ⊖ laat de infographic zien welke indicator hoger of lager scoort dan het gemiddelde van de gemeente Noordwijk.

Omgeving

De woonomgeving in Noordwijk Binnen is meer stedelijk van karakter dan het Noordwijks gemiddelde

Samenleving

Op sociaal-maatschappelijke indicatoren scoort Noordwijk Binnen rond het Noordwijks gemiddelde

Economie

De economie van Noordwijk Binnen lijkt op die van Noordwijk, wel ligt het gemiddeld inkomen iets lager

Technologie

Noordwijk Binnen scoort relatief minder goed op duurzame energieopwekking

Bevolking

De bevolkingsopbouw van Noordwijk Binnen is vergelijkbaar met die van Noordwijk

Bevolking

17.575 / 42.859

26% / 26%
jongeren

53% / 52%
volwassenen

21% / 22%
ouderen

Samenleving

4% / 5%
huishoudens ≤ sociaal minimum

63% / 62%
actieve bewoners

41% / 40%
eenzame bewoners

Woonomgeving

€ 294.000 / € 345.000
gemiddelde WOZ waarde

1744 / 1385
adressendichtheid

28 / 42
geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners

Voorzieningen

0,5 km / 0,6 km
afstand tot school

0,7 km / 0,7 km
afstand tot huisarts

0,5 km / 0,6 km
afstand tot supermarkt

Gezondheid en leefstijl

79% / 79%
goed ervaren gezondheid

35% / 34%
voldoet aan alcoholrichtlijn

55% / 55%
voldoet aan bewegingsrichtlijn

Energie

1250 m³ / 1370 m³
aardgasverbruik per woning

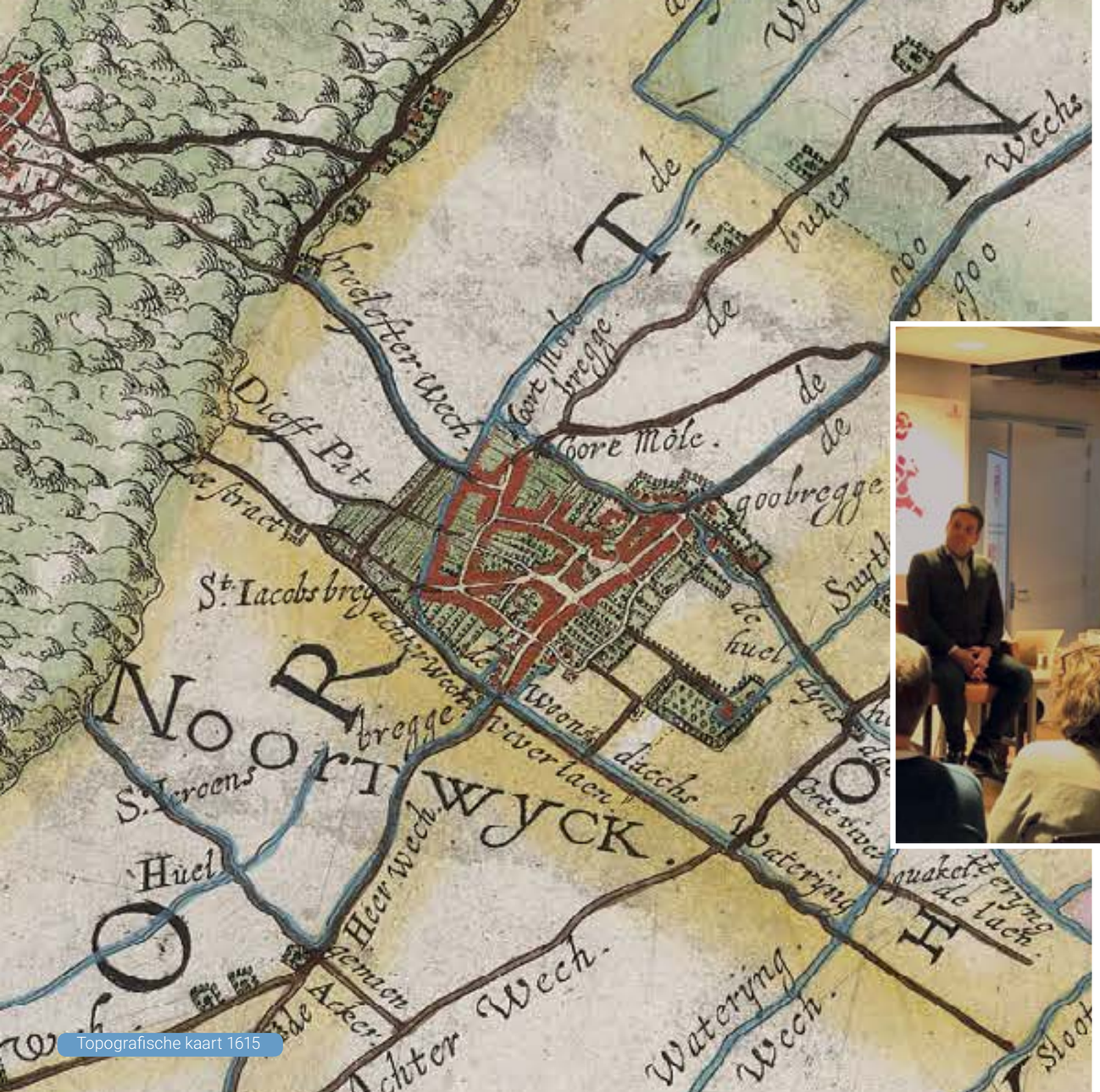
2860 kWh / 2870 kWh
elektriciteitsverbruik per woning

4% / 5%
huizen met energielabel A

* Gemiddelde gemeente Noordwijk

Visies

In het volgende hoofdstuk vindt u de visies voor Noordwijk Binnen **Het beloopbare dorp** en **De Oude Dorpskern**.
Deze visies vormden de basis voor de Omgevingsvisie Noordwijk.
De toekomst van Noordwijk Binnen, beschreven door bewoners.

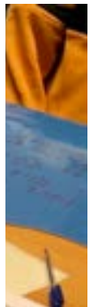

Topografische kaart 1615

Het beloopbare dorp

Als werkgroep Noordwijk-Binnen hebben we ons afgevraagd hoe wij een vitale wijk in de toekomst zien.
We beginnen ons verhaal met een scherpe economische analyse van de econoom George Monboit. Langs deze lat hebben we de historische ontwikkelingen van Noordwijk gelegd. Dit geeft een uniek weliswaar gechargeerd beeld waar we nu staan.

Vervolgens zijn we opzoek gegaan naar mogelijke oplossingen. Allereerst nemen we de visie van Jeff Speck “The walkable city” als uitgangspunt:
“Hoe meer voorzieningen oploop afstand zijn, hoe minder verkeer, hoe diverser het aanbod hoe meer verbonden de bewoners.”

Vervolgens introduceren we het begrip WijkBV’s om niet in de valkuilen van wijkraden te vallen. Bewoners participeren en gemeente, organisaties uit wijk, bedrijfsleven, start-ups e.d zijn stakeholders.
Zo vindt ontschotting plaats tussen verschillende domeinen.
Niet alles is wenselijk in de wijk. Maar als de gemeenteraad met het dynamische donut-model van econoom Kate Raworth gaat werken, krijgt zij meer invloed in de wijk op domeinen die nu noodzakelijkerwijs uitbesteedt zijn aan samenwerkingsverbanden.

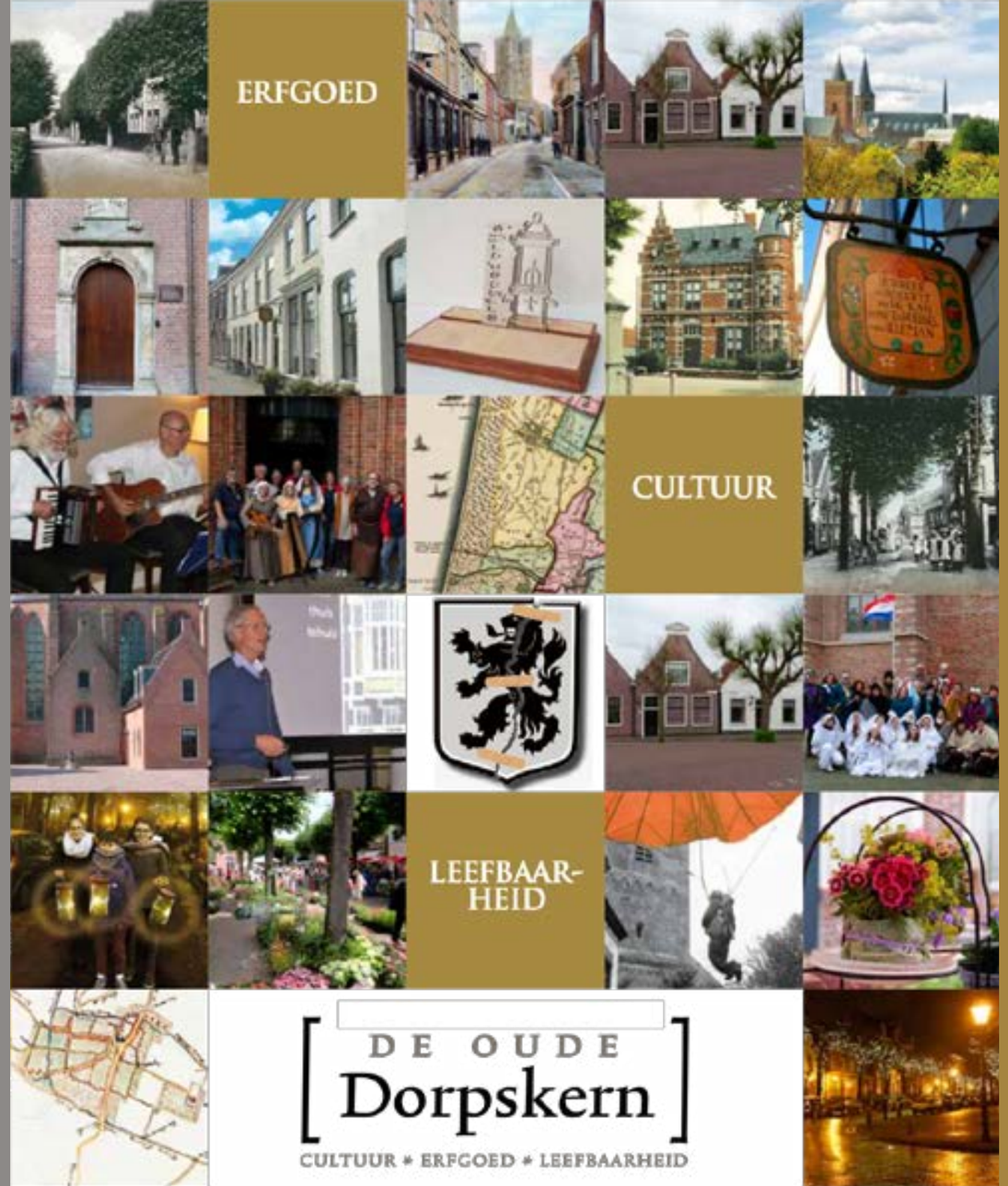
Dit alles kan leiden tot meer cohesie, preventie en participatie, minder vereenzaming en een robuuste wijkeconomie. We sluiten af met voorbeelden uit andere steden en dorpen hoe zij samen, het leven in de wijk bevorderen op loopafstand.

gemeente Noordwijk

Het Beloopbare Dorp

Bekijk de gehele visie op:

https://samen.noordwijk.nl/nl-NL/ideas/team-noordwijk-binnen-het-beloopbare-dorp

TOEKOMSTVISIE NOORDWIJK
en in het bijzonder voor De Oude Dorpskern

Toekomstvisie Kern Noordwijk Binnen

…. daar word je gezond gelukkig!

In de kern Noordwijk Binnen word je gezond gelukkig oud, daar wil je graag zijn of je nu inwoner, werknemer of werkgever of tijdelijke bezoeker bent. De kern Noordwijk Binnen heeft 4 kernkwaliteiten:

Hoge leefomgevingskwaliteit: Leven, wonen en werken in een unieke historische omgeving!
Hoge cultuurhistorische waarden: Cultuurhistorische waarden van waarde!
Hoge natuurhistorische waarden: Natuurhistorische waarde groeit!
Hoge participatie graad en sociale cohesie: Nabuurschap, cultuur en vitaliteit

Bekijk de gehele visie op:

https://samen.noordwijk.nl/nl-NL/ideas/toekomstvisie-noordwijk-en-in-het-bijzonder-voor-de-oude-dorpskern

Nawoord

We willen alle deelnemers aan de Omgevingsvisie Noordwijk hartelijk bedanken. De inhoud van dit boekje, de geschiedenis, het DNA en de visies voor Noordwijk Binnen, zijn de basis voor de Omgevingsvisie. Het is ook een uitnodiging aan iedereen om de boekjes te gebruiken. Ter inspiratie voor eigen initiatieven, of die van anderen. Deze visies zijn geschreven door bewoners uit Noordwijk Binnen en bestemd voor iedereen. Samen maken we Noordwijk!

Colofon

Project	: Simone Diegenbach - Procesmanager omgevingsvisie
Communicatie	: Beaumont Communicatie & Management
Redacteur	: Job van Oel
Design & productie	: Kseawell Creative Marketing
Print	: Kwaliteitsdrukwerk.nl

De informatie is gehaald uit:
- Atlas van Noordwijk
- De Bollenstreek - Landschap & Erfgoed van de bloembollencultuur
- 100 jaar bedrijvigheid in Noordwijk en Noordwijkerhout - W. Baalbergen
- Gebiedsprofiel Duin- en Bollenstreek - Provincie Zuid-Holland
- Novato
- Blik op Noordwijkerhout
- Gemeente Noordwijk

Afbeeldingen zijn geleverd door:
- Kees Verweij, Atlas Noordwijk, Novato, Theo van Gijlswijk, Noordwijk Marketing en Gemeente Noordwijk

De gemeente Noordwijk streeft ernaar om alle rechthebbenden met betrekking tot (foto)materiaal in deze uitgave te achterhalen. Eenieder die meent dat zijn/haar materiaal zonder voorafgaande toestemming hier is gebruikt, verzoeken wij contact op te nemen met Gemeente Noordwijk via **toekomst@noordwijk.nl**.

De Omgevingsvisie van Noordwijk is tot stand gekomen in samenwerking met de inwoners uit alle vier de kernen van de gemeente, ambtenaren, ondernemers en vrijwilligers. De visie is samengesteld uit 30 toekomstvisies. Elke kern heeft echter haar eigen identiteit. Om dit extra te waarborgen, geven we de visies per kern ook apart uit.

Een aantal visies heeft zich specifiek gericht op Noordwijk Binnen. Dit boekje is een uitgave van de gemeente Noordwijk en beschrijft de visies en ideeën voor Noordwijk Binnen.

Kseawell 2020-3145-03